

การสังเคราะห์รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของศูนย์พัฒนาเด็ก
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษาอุดมศึกษา*

THE SYNTHESIS OF THE REPORTS OF THE FOURTH ROUND
EXTERNAL QUALITY ASSESSMENT OF CHILDREN DEVELOPMENT CENTERS,
THE BASIC, VOCATIONAL, AND HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2564
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 10 มิถุนายน 2564
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 24 กรกฎาคม 2564

สุบิน ยุระรัช**

Subin Yurarach

อรรณพ จินะวัฒน์***

Annop Jeenawat

วรภรณ์ ไทยมา****

Waraporn Thaima

เกรียงไกร สัจจเหตุย*****

Kriangkrai Satjharuthai

ไพบุลย์ สุขวิจิตร บาร์*****

Piboon Sukvijit Barr

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อสังเคราะห์ผลการประเมินและความเห็นของผู้ประเมินที่ได้รับจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของ สมศ. 2) เพื่อประเมินคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ

* งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) และได้รับการเผยแพร่ครั้งแรกในการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15

วันที่ 13 สิงหาคม 2563 จัดโดย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

** รองศาสตราจารย์ ดร., ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Corresponding author. e-Mail: subin.yu@spu.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

***** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะสหวิทยาการ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้แทนสถานศึกษา จำนวน 123 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวอย่าง คือ 1) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่จำนวน 123 ฉบับ แบ่งออกเป็น ศูนย์พัฒนาเด็ก จำนวน 66 ฉบับ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 24 ฉบับ สถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 30 ฉบับ และสถานศึกษาอุดมศึกษา จำนวน 3 ฉบับ และ 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และผู้แทนสถานศึกษารวม จำนวน 22 คน เครื่องมือวิจัยมี 8 ฉบับ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบประเมิน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูลภาคสนาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์คำหลัก ผลการวิจัย พบว่า 1) ศูนย์พัฒนาเด็ก มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดี สถานศึกษาขั้นพื้นฐานผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากทั้งในระดับการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก สถานศึกษาอุดมศึกษา ในแต่ละประเด็นพิจารณา มีผลประเมินตั้งแต่ระดับปรับปรุง พอใช้ ดี และดีมาก แต่ไม่มีระดับดีเยี่ยม 2) คุณภาพของรายงานการประเมินอยู่ในระดับได้มาตรฐานในทุกประเภทของสถานศึกษา และ 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของทุกประเภทสถานศึกษา คือ ต้นสังกัดและสถานศึกษาควรนำผลประเมินภายนอกไปปรับปรุงอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับ สมศ. ได้แก่ การส่งรายงานการประเมิน และการเขียนข้อเสนอแนะ

คำสำคัญ: การประเมินคุณภาพภายนอก, คุณภาพของรายงานประเมิน, การสังเคราะห์รายงานการประเมิน

ABSTRACT

The three objectives of this research were 1) to synthesize the results of a fourth round External Quality Assessment (EQA) and the assessors' opinion, 2) to evaluate the quality of the EQA reports, and 3) to propose policy suggestions for educational institutions and their affiliations including the Office of National Education Standards and Quality Assessment (ONESQA) in terms of the improvements of the EQA reports and the assessors' competencies. For quantitative method, the population was 123 representatives of the educational institutions. For qualitative method, the sample comprised 1) 123 EQA reports, and 2) 22 key informants. Eight research instruments were applied. Quantitative data were collected by using a questionnaire and an assessment form and qualitative data were collected by using a document synthesis, interview, and site visit. For the quantitative data, descriptive statistics consisting of frequency, percentage, mean, and standard deviation were used. For the qualitative data, content analysis and domain analysis were used. The research findings were as follows: 1) child development centers have an overall assessment result of a good level, basic education institutions have the overall assessment results of a very good level, both in early childhood education and basic education, and the results of each consideration issue for higher education institutions are at the level of improvement, fair, good

and very good, but excluding excellent, 2) the quality of the EQA reports is standardized in all types of educational institutions, and 3) the policy suggestion for all types of education institutions is that the education institutions and their affiliations should take the fourth round of EQA to improve concretely and the policy suggestions for ONESQA are to submit assessment reports, to write suggestions, and to develop assessors.

Keywords: External Quality Assessment, Quality of Assessment Report, Synthesis of Assessment Report.

บทนำ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ.2559-2563) ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 49 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอาชีวศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น มาตรา 49 ให้มี สมศ. มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา ที่มิใช่การจัดการอุดมศึกษาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือกระทรวงอื่น เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน และมาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดหากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

นอกจากนี้ เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2562ก) ข้อ 4 ที่กำหนดให้ สมศ. ดำเนินการประเมินและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ติดตามผลการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้ หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษา

อาชีวศึกษา และสถานศึกษาอุดมศึกษาจำเป็นต้องใช้ข้อเสนอแนะจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกในการกำกับ และติดตามการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษา ดังนั้น คุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกและคุณภาพของผู้ประเมินคุณภาพภายนอกจึงมีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งนอกจากจะสะท้อนมาตรฐานของการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. แล้ว ผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินจะทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานต้นสังกัดที่จะนำไปใช้กำหนดนโยบาย จัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนนำไปใช้กำหนดวิธีการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดของตนเองต่อไป

การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ. 2559-2563) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สมศ. ได้ดำเนินการประเมินในระดับอุดมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ส่วนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ได้ดำเนินการประเมินศูนย์พัฒนาเด็ก จำนวน 66 แห่ง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 24 แห่ง สถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 30 แห่ง และสถานศึกษาอุดมศึกษา จำนวน 2 แห่ง รวมสถานศึกษาที่ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ไปแล้วทั้งสิ้น จำนวน 123 แห่ง สำหรับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สมศ. ได้จัดให้มีการสังเคราะห์คุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทั้ง 4 ประเภท ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ไปแล้ว (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2562ข) ซึ่งผลของการสังเคราะห์จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการปรับปรุงวิธีการเขียนรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ตลอดจนการปรับปรุงกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกและการพัฒนาผู้ประเมินคุณภาพภายนอกในแต่ละประเภทของการจัดการศึกษา ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษาอุดมศึกษา

คุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ อยู่ภายใต้แนวคิดของการประเมินอภิมาน (Meta-evaluation) หมายถึง การประเมินซ้อนการประเมิน โดยการประเมินอภิมานไม่ได้มีความหมายแค่การประเมินวิธีการหรือการประเมินคุณภาพการประเมินอย่างเดียว แต่สามารถทำได้โดยวิธีสังเคราะห์วิธีการที่ให้ประเมิน (synthesis of evaluation process) เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงงาน และ/หรือรายงานผลการประเมิน (Scriven, 1991; Schwand & Hapern, 1988; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2547; สุวิมล ว่องวานิช, 2538; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541) สำหรับมิติของคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ แบ่งออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) ความเป็นไปได้ 3) ความเหมาะสม และ 4) ความถูกต้อง (Stufflebeam, 2001) โดยรอบการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายจะมี 2 ส่วนตามข้อกำหนดการจัดจ้างของ สมศ. คือ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษาในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ไปใช้ประโยชน์ และ 2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับ สมศ. ในการปรับปรุงคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2562ค)

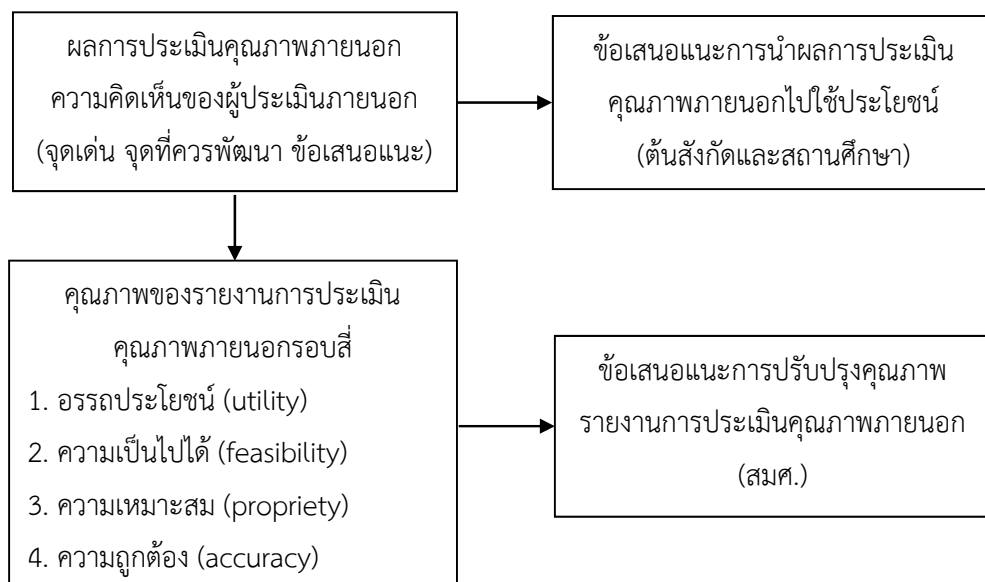
การวิจัยเรื่องนี้มุ่งสังเคราะห์ผลการประเมินและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของ สมศ. ประเมินคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก และจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษาในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนข้อเสนอแนะสำหรับ สมศ. ในการปรับปรุงคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์ผลการประเมินและความเห็นของผู้ประเมิน (จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และข้อเสนอแนะในการพัฒนา) ที่ได้รับจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสี่ของ สมศ.
2. เพื่อประเมินคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสี่ของ สมศ.
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษาในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสี่ไปใช้ประโยชน์ และสำหรับ สมศ. ในการปรับปรุงคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพนอก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องนี้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอกในทุกมิติ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-methods research design) ระหว่างวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการออกแบบการวิจัยแบบผสมเชิงสามเส้า (triangulation design) ที่เสนอโดย Creswell & Plano Clark (2007) โดยการประยุกต์แนวคิดและขั้นตอนการสังเคราะห์งานประเมินที่เสนอโดย สุบิน ยุระรัช (2554) สำหรับการวิจัยแบบผสมเชิงสามเส้า จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณควบคู่ไปกับเชิงคุณภาพ และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาแปลผลร่วมกันก่อนสรุปเป็น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษาในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ไปใช้ประโยชน์ และสำหรับ สมศ. ในการปรับปรุงคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก

ประชากรและตัวอย่าง

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้แทนศูนย์พัฒนาเด็ก ผู้แทนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนสถานศึกษาอาชีวศึกษา และผู้สถานศึกษาอุดมศึกษา รวมจำนวน 123 คน โดยเก็บข้อมูลจากทุกหน่วยของประชากร และมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ ผู้แทนสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษา

1.2 ผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่และประเมินสมรรถนะของผู้ประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) มีประสบการณ์การประเมินคุณภาพภายในหรือภายนอก และ 2) ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของ สมศ.

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 การสังเคราะห์เอกสาร ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็ก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษาอุดมศึกษา ที่ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ไปแล้วในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2561 รวมทั้งสิ้น จำนวน 123 เล่ม

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) คือ ผู้แทนสถานศึกษาจำนวน 12 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อให้ข้อมูลเชิงคุณภาพมีความน่าเชื่อถือตามแนวคิดของการวิเคราะห์แบบสามเส้า (triangulation) (สุรางค์ จันทวานิช, 2549) ได้แก่ ผู้แทนศูนย์พัฒนาเด็ก จำนวน 3 คน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน สถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 3 คน และสถานศึกษาอุดมศึกษา จำนวน 3 คน การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) มาจากทุกระดับการศึกษาในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ 2) ยินดีให้สัมภาษณ์ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ฉบับ ได้แก่ 1) เครื่องมือวิจัยที่นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมี 1 ฉบับ คือ แบบประเมินคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ) 2) เครื่องมือวิจัยที่นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้แทนสถานศึกษามี 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (สำหรับสถานศึกษา) และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (สำหรับผู้วิจัย) 3) เครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยบันทึกเอง มี 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสังเคราะห์ผลการประเมินและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสถานศึกษาที่ได้รับจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (สำหรับผู้วิจัย) และแบบบันทึกภาคสนาม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยทุกฉบับใช้วิธีการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยหาค่าดัชนีของความสอดคล้อง (index of item-objective congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ผลการ

วิเคราะห์พบว่าได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 หลังจากนั้นจึงนำไปทดลองใช้ (try out) กับตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงเพื่อตรวจสอบเรื่องสำนวนภาษาและความเข้าใจในข้อความต่าง ๆ สำหรับเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณที่มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่าทั้งหมด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' alpha coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคอยู่ระหว่าง 0.87-0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้ระยะเวลา 4 เดือน (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสังเคราะห์ผลการประเมินและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสถานศึกษาที่ได้รับจากการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของ สมศ. ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ระยะที่ 2 การประเมินคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของ สมศ. และระยะที่ 3 การนำเสนอแนวทางการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ไปใช้ประโยชน์และการปรับปรุงคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของ สมศ.

การวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่องนี้ประยุกต์มาจากกรอบการสังเคราะห์งานประเมินที่เสนอโดย สุบิน ยุระรัช (2554) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ (เอกสารการสัมภาษณ์และภาพถ่าย) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยเทคนิคการวิเคราะห์คำหลัก (domain analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์ผลการประเมินและความเห็นของผู้ประเมินที่ได้รับจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของ สมศ.

1.1 ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของ สมศ.

1.1.1 ศูนย์พัฒนาเด็ก พบว่า 1) ระดับคุณภาพของผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของ สมศ. ที่ดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2560 และ 2561 ของศูนย์พัฒนาเด็ก (การศึกษาปฐมวัย) พบว่า ด้านคุณภาพเด็กส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 56.06) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 40.91) และด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 54.55) 2) ค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพของผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของศูนย์พัฒนาเด็ก พบว่า อยู่ในระดับดี และ 3) ผลการประเมินความโดดเด่นเฉพาะทาง (challenging standards) ของศูนย์พัฒนาเด็ก (การศึกษาปฐมวัย) พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณามาตรฐานความโดดเด่นเฉพาะทาง (ร้อยละ 86.36)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของ สมศ. ที่ดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2560 และ 2561 ของศูนย์พัฒนาเด็ก (การศึกษาปฐมวัย) จำแนกเป็นรายด้าน ($n = 66$)

ด้าน	Mean	SD	ระดับคุณภาพ*
คุณภาพของเด็ก	3.42	0.63	ดี
กระบวนการบริหารและการจัดการ	3.30	0.86	ดี
การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	3.23	0.67	ดี
รวม	3.32	0.73	ดี

*เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ดีเยี่ยม ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ดีมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ดี ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง พอใช้ 1.00-1.50 หมายถึง ปรับปรุง

1.1.2 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.2.1 ระดับการศึกษาปฐมวัย พบว่า 1) ระดับการศึกษาปฐมวัย พบว่า ระดับคุณภาพของผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของ สมศ. ที่ดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2560 และ 2561 ด้านคุณภาพเด็กส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 59.09) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 45.45) และด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 54.55) 2) ค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพของผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับการศึกษาปฐมวัย) พบว่าอยู่ในระดับดีมาก และ 3) ผลการประเมินความโดดเด่นเฉพาะทางของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับการศึกษาปฐมวัย) พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณามาตรฐานความโดดเด่นเฉพาะทาง (ร้อยละ 54.55)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของ สมศ. ที่ดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2560 และ 2561 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับการศึกษาปฐมวัย) จำแนกเป็นรายด้าน ($n = 22$)

ด้าน	Mean	SD	ระดับคุณภาพ*
คุณภาพของเด็ก	4.05	0.65	ดีมาก
กระบวนการบริหารและการจัดการ	4.00	0.76	ดีมาก
การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	3.91	0.68	ดีมาก
รวม	3.98	0.69	ดีมาก

*เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ดีเยี่ยม ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ดีมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ดี ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง พอใช้ 1.00-1.50 หมายถึง ปรับปรุง

1.1.2.2 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ระดับคุณภาพของผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของ สมศ. ที่ดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2560 และ 2561 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน) พบว่า ด้านคุณภาพเด็กส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 66.67) ด้านกระบวนการบริหารและการ จัดการส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 45.83) และด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญส่วนใหญ่อยู่ ในระดับดีมาก (ร้อยละ 66.67) 2) ค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพของผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) พบว่า อยู่ในระดับดีมาก และ 3) ผลการประเมินความโดดเด่นเฉพาะทาง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นต้นแบบหรือมีความโดดเด่นระดับท้องถิ่น/ ภูมิภาค (C1) (ร้อยละ 37.50)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของ สมศ. ที่ดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2560 และ 2561 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) จำแนกเป็นรายด้าน ($n = 24$)

ด้าน	Mean	SD	ระดับคุณภาพ*
คุณภาพของเด็ก	3.92	0.58	ดีมาก
กระบวนการบริหารและการจัดการ	4.13	0.74	ดีมาก
การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	3.92	0.58	ดีมาก
รวม	3.99	0.64	ดีมาก

*เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ดีเยี่ยม ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ดีมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ดี ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง พอใช้ 1.00-1.50 หมายถึง ปรับปรุง

1.1.3 สถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า 1) ระดับคุณภาพของผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ด้านที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ของผู้สำเร็จการศึกษา องค์ประกอบที่ 1 คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ประเด็นพิจารณา 1.1 ความรู้ ของผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 60) ประเด็นพิจารณา 1.2 ทักษะและการประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 53.33) ประเด็นพิจารณา 1.3 คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 63.33) 2) ระดับ คุณภาพของผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ด้านที่ 2 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา องค์ประกอบที่ 2 คุณภาพการบริหารจัดการศึกษา ประเด็นพิจารณา 2.1 ความเป็นระบบ เชื่อถือได้และประสิทธิผลของหลักสูตร อาชีวศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 50) ประเด็นพิจารณา 2.2 ความเป็นระบบ เชื่อถือได้ และประสิทธิผล ของการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 53.33) ประเด็นพิจารณา 2.3 ความ เป็นระบบ เชื่อถือได้ และประสิทธิผลของการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 46.67) ประเด็นพิจารณา 2.4 ความเป็นระบบ เชื่อถือได้และประสิทธิผลของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ดีมาก (ร้อยละ 56.67) 3) ระดับคุณภาพของผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ด้านที่ 2 ประสิทธิภาพการบริหาร จัดการศึกษา องค์ประกอบที่ 3 คุณภาพการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรม ประเด็นพิจารณา 3.1 ความ

เป็นระบบ เชื่อถือได้และประสิทธิผล ของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 60) ประเด็นพิจารณา 3.2 ความเป็นระบบ เชื่อถือได้และประสิทธิผล ของการสร้างนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัยส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 46.67) 4) ค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพของผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของ สมศ. ที่ดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2560 และ 2561 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า อยู่ในระดับ ดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86) และ 5) ผลการประเมินการดำเนินการเพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานความโดดเด่นเฉพาะทางของ สถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ใน National Aspiration (c2) (ร้อยละ 43.33)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของ สมศ. ที่ดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2560 และ 2561 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำแนกตามประเด็น พิจารณา ($n = 30$)

ด้าน	องค์ประกอบ	ประเด็นพิจารณา	Mean	SD	ระดับ คุณภาพ*	
1. ผลสัมฤทธิ์ของ ผู้สำเร็จการศึกษา	1. คุณภาพผู้สำเร็จ การศึกษา	1.1 ความรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา	3.57	0.73	ดีมาก	
		1.2 ทักษะและการประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา	3.83	0.75	ดีมาก	
		1.3 คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา	4.10	0.61	ดีมาก	
2. ประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ การศึกษา	2. คุณภาพการ บริหารจัดการ การศึกษา	2.1 ความเป็นระบบ เชื่อถือได้และประสิทธิผล ของหลักสูตรอาชีวศึกษา	3.77	0.82	ดีมาก	
		2.2 ความเป็นระบบ เชื่อถือได้ และประสิทธิผล ของการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา	3.93	0.69	ดีมาก	
		2.3 ความเป็นระบบ เชื่อถือได้ และประสิทธิผล ของการบริหารจัดการสถานศึกษา	3.87	0.73	ดีมาก	
		2.4 ความเป็นระบบ เชื่อถือได้ และประสิทธิผล ของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ	3.93	0.74	ดีมาก	
	3. คุณภาพการ สร้างสังคมแห่งการ เรียนรู้และ นวัตกรรม	3.1 ความเป็นระบบ เชื่อถือได้และประสิทธิผล ของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้	3.93	0.64	ดีมาก	
		3.2 ความเป็นระบบ เชื่อถือได้และประสิทธิผล ของการสร้างนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งาน สร้างสรรค์ งานวิจัย	3.77	0.77	ดีมาก	
รวม			3.86	0.15	ดีมาก	

*เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ดีเยี่ยม ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ดีมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ดี
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง พอใช้ 1.00-1.50 หมายถึง ปรับปรุง

1.1.4 สถานศึกษาอุดมศึกษา พบว่า 1) ระดับคุณภาพของผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของสถานศึกษาอุดมศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีและดีมาก (ไม่มีแห่งใดได้ระดับดีเด่นในทุกตัวบ่งชี้) นอกจากนี้มีเพียง 1 แห่ง ที่ได้ผลประเมินในระดับพอใช้และปรับปรุง กล่าวคือ ประเด็นการพิจารณาที่ได้ระดับพอใช้ ได้แก่ ประเด็นการพิจารณาที่ 1 (3) ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นการพิจารณาที่ 1 (9) ผลการนำความรู้และทักษะในวิชาชีพไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานโดยใช้ความรู้ขั้นสูงในการปฏิบัติและพัฒนางานเพื่อให้งานหรือองค์กรเกิดความก้าวหน้าในเชิงนโยบายวิชาการหรือด้านการบริหารจัดการ โดยมีคุณภาพผลงานเป็นที่ยอมรับเชิงประจักษ์ (ปริญญาโท) ประเด็นการพิจารณาที่ 2 (10) สัดส่วนผลงานของบัณฑิตที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทที่พัฒนาความเชี่ยวชาญ หรือการต่อยอดความรู้ที่สอดคล้องกับ 1) แนวทางการวิจัยและพัฒนาตามความเชี่ยวชาญของสถาบัน หรือ 2) แนวทางการวิจัยและพัฒนาเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ หรือ 3) งานวิจัยที่สามารถประยุกต์ใช้กับหน่วยงานภายนอก หรือภาคอุตสาหกรรม (ปริญญาโท) ประเด็นการพิจารณาที่ 2 (16) สัดส่วนผลงานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์ที่มีการอ้างอิงจากวารสารวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่ (citation) ประเด็นการพิจารณาที่ 3 (17) สัดส่วนผลงานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์ที่ได้รับรางวัลหรือทุนวิจัยจากหน่วยงานภายนอกในระดับชาติ หรือนานาชาติ ประเด็นการพิจารณาที่ 2 (19) สัดส่วนผลงานวิจัยเชิงประยุกต์และการพัฒนานวัตกรรมจนมีการจดทะเบียนผลงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ การจดสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์อนุสิทธิบัตร เป็นต้น ประเด็นการพิจารณาที่ 3 (20) สัดส่วนผลงานวิจัยเชิงประยุกต์และการพัฒนาวัตกรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ หรือได้ทุนวิจัยพัฒนาต่อยอดจากหน่วยงานภายนอก และประเด็นการพิจารณาที่ 3 (32) หลักสูตรได้รับการรับรองจากองค์กรรับรองคุณภาพในระดับนานาชาติ (International Accreditation Bodies) ส่วนประเด็นการพิจารณาที่ได้ระดับปรับปรุง ได้แก่ ประเด็นการพิจารณาที่ 1 (3) ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นการพิจารณาที่ 4 (8) ผลการทดสอบภาษาอังกฤษ (ปริญญาตรี) และประเด็นการพิจารณาที่ 3 (11) ผลการทดสอบภาษาอังกฤษ (ปริญญาโท)

1.2 ความคิดเห็นของผู้ประเมิน (จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ข้อเสนอแนะในการพัฒนา)

1.2.1 ศูนย์พัฒนาเด็ก พบว่า 1) จุดเด่นอันดับที่ 1 คือ เด็กมีพัฒนาการครบทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (คุณภาพของเด็ก) 2) จุดที่ควรพัฒนาอันดับที่ 1 คือ ครูยังไม่พร้อมในบางเรื่อง อาทิเช่น ขาดการจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านคัดกรองเด็กเป็นรายบุคคล จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ไม่สมบูรณ์ ยังมีความรู้ความเข้าใจตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ไม่ชัดเจน ฯลฯ (ความพร้อมของครู) และ 3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาอันดับที่ 1 คือ ควรพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความพร้อม และมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (คุณลักษณะที่พึงประสงค์)

1.2.2 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) จุดเด่นอันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความรู้ความสามารถในการบริหาร ครูมีคุณวุฒิตรงสาขา มีทักษะด้านไอที มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ 2) จุดที่ควรพัฒนาอันดับที่ 1 คือ ครูบางส่วนยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ไม่ได้สอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ได้สอนแบบโครงงาน ไม่ได้สอนแบบ Active learning และยังขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศหรือนวัตกรรมมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (เทคนิคการเรียนการสอน) และ 3) ข้อเสนอแนะในการ

พัฒนาอันดับที่ 1 คือ ควรส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูจัดการเรียนการสอนแบบเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (active learning) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (professional learning community: PLC) และการใช้นวัตกรรมหรือสื่อดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้ (การจัดการเรียนการสอน)

1.2.3 สถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า 1) จุดเด่นอันดับที่ 1 คือ มีหลักสูตรทวิภาคีโดยร่วมมือกับสถานประกอบการในหลาย ๆ สาขาตลอดจนการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะวิชาชีพที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน (ทวิภาคี) 2) จุดที่ควรพัฒนาอันดับที่ 1 คือ สถานศึกษาบางแห่งยังมีกิจกรรมหรือโครงการที่ช่วยพัฒนาทักษะวิชาชีพให้กับนักศึกษาค่อนข้างน้อย (ทักษะวิชาชีพ) และ 3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาอันดับที่ 1 คือ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมหรือโครงการที่ช่วยพัฒนาทักษะวิชาชีพให้กับนักศึกษาอย่างเพียงพอ ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน และความต้องการของชุมชนหรือสังคม (ทักษะวิชาชีพ)

1.2.4 สถานศึกษาอุดมศึกษา พบว่า 1) จุดเด่นอันดับที่ 1 คือ สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมีจุดเน้นที่ชัดเจนตามเจตนารมณ์ของการก่อตั้งและสะท้อนความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของสถาบัน 2) จุดที่ควรพัฒนาอันดับที่ 1 คือ นักศึกษามีความรู้และทักษะวิชาชีพที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 แต่ยังไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานได้ หรือเพื่อการประกอบอาชีพตามความต้องการของผู้ประกอบการได้ (คุณภาพบัณฑิต) และ 3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาอันดับที่ 1 คือ ควรพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพระดับแนวหน้า ได้มาตรฐานสากล และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อาทิเช่น ภาษาอังกฤษ ทักษะด้านไอที ฯลฯ (คุณภาพบัณฑิต)

2. ผลการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของ สมศ.

2.1 ศูนย์พัฒนาเด็ก พบว่า 1) ในภาพรวมระดับคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของศูนย์พัฒนาเด็กอยู่ในระดับ “ได้มาตรฐาน” ทุกด้าน ด้านที่มีคะแนนมากที่สุด คือ ด้านความถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.832) และ 2) ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ารายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็กมีจำนวนหน้าพอดี (ร้อยละ 56.06) และจำนวนหน้าเฉลี่ยที่เหมาะสม คือ 18.77 หน้า

2.2 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ในภาพรวมระดับคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของศูนย์พัฒนาเด็กอยู่ในระดับ “ได้มาตรฐาน” ทุกด้าน ด้านที่มีคะแนนมากที่สุด คือ ด้านอรรถประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 2.85) และ 2) ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ารายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวนหน้าพอดี (ร้อยละ 83.33) และจำนวนหน้าเฉลี่ยที่เหมาะสม คือ 29.12 หน้า

2.3 สถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า 1) ในภาพรวมระดับคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของศูนย์พัฒนาเด็กอยู่ในระดับ “ได้มาตรฐาน” ทุกด้าน ด้านที่มีคะแนนมากที่สุด คือ ความถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.69) และ 2) ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ารายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอาชีวศึกษามีจำนวนหน้าพอดี (ร้อยละ 63.33) และจำนวนหน้าเฉลี่ยที่เหมาะสม คือ 29.97 หน้า

2.4 สถานศึกษาอุดมศึกษา พบว่า 1) ในภาพรวม ระดับคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพ ภายนอก รอบสี่ของสถานศึกษาอุดมศึกษาอยู่ในระดับ “ได้มาตรฐาน” ทุกด้าน ยกเว้นประเด็นข้อ 4 ข้อ 8 และข้อ 9 และด้านความเป็นไปได้ ที่อยู่ในระดับ “ผ่านเกณฑ์/ยอมรับได้” ทั้งนี้ ด้านที่มีคะแนนมากที่สุด คือ ความเหมาะสม

และความถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.83 เท่ากัน) และ 2) ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ารายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอุดมศึกษามีจำนวนหน้าพอดี (ร้อยละ 66.67) และจำนวนหน้าเฉลี่ยที่เหมาะสม คือ 35.50 หน้า

ตารางที่ 5 คะแนนผลการประเมินและระดับคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่

คุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ¹		ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ ²	อันดับที่
1. ศูนย์พัฒนาเด็ก	ด้านอรรถประโยชน์	2.83	ได้มาตรฐาน	1
	ด้านความเป็นไปได้	2.73	ได้มาตรฐาน	2
	ด้านความเหมาะสม	2.70	ได้มาตรฐาน	3
	ด้านความถูกต้อง	2.83	ได้มาตรฐาน	1
	รวมทุกด้าน	2.78	ได้มาตรฐาน	-
2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ด้านอรรถประโยชน์	2.85	ได้มาตรฐาน	1
	ด้านความเป็นไปได้	2.70	ได้มาตรฐาน	3
	ด้านความเหมาะสม	2.70	ได้มาตรฐาน	3
	ด้านความถูกต้อง	2.75	ได้มาตรฐาน	2
	รวมทุกด้าน	2.75	ได้มาตรฐาน	-
3. สถานศึกษาอาชีวศึกษา	ด้านอรรถประโยชน์	2.59	ได้มาตรฐาน	2
	ด้านความเป็นไปได้	2.55	ได้มาตรฐาน	4
	ด้านความเหมาะสม	2.56	ได้มาตรฐาน	3
	ด้านความถูกต้อง	2.69	ได้มาตรฐาน	1
	รวมทุกด้าน	2.62	ได้มาตรฐาน	-
4. สถานศึกษาอุดมศึกษา	ด้านอรรถประโยชน์	2.75	ได้มาตรฐาน	2
	ด้านความเป็นไปได้	2.42	ได้มาตรฐาน	3
	ด้านความเหมาะสม	2.83	ได้มาตรฐาน	1
	ด้านความถูกต้อง	2.83	ได้มาตรฐาน	1
	รวมทุกด้าน	2.73	ได้มาตรฐาน	-

หมายเหตุ: ¹ มิติของคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ แบ่งออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ 1) อรรถประโยชน์ Utility: U 2) ความเป็นไปได้ Feasibility: F 3) ความเหมาะสม Propriety: P และ 4) ความถูกต้อง Accuracy: A (Stufflebeam, 2001)

² คะแนนผลการประเมิน มาจากแบบประเมินที่มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Scoring Rubrics 3 ระดับ (1-3 คะแนน) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย คือ 2.51-3.00 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับดี (ได้มาตรฐาน) 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง (ผ่านเกณฑ์/ยอมรับได้) 1.00-1.50 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ (ต่ำกว่ามาตรฐาน)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยจำนวนหน้าของรายงานที่ส่งเคราะห์ได้จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ (สภาพจริง) และจำนวนหน้าของรายงานที่ผู้แทนสถานศึกษาให้ความเห็น (ที่คาดหวัง)

ประเภทของสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ยจำนวนหน้า (สภาพจริง)	ค่าเฉลี่ยจำนวนหน้า (ที่คาดหวัง)
1. ศูนย์พัฒนาเด็ก	16.26	18.77
2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	21.79	29.12
3. สถานศึกษาอาชีวศึกษา	32.53	29.97
4. สถานศึกษาอุดมศึกษา	49.33	35.50

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ของ สมศ. พบว่า ในทุกระดับการศึกษาส่วนใหญ่เขียนได้ดี มีความชัดเจน สถานศึกษานำไปปฏิบัติได้ แต่มีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงในด้านการเขียนข้อเสนอแนะและการสะกิดคำถูก-ผิด

4. ข้อเสนอแนะสำหรับต้นสังกัดและสถานศึกษาในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะสำหรับ สมศ. ในการปรับปรุงคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก

4.1 ข้อเสนอแนะในภาพรวมสำหรับต้นสังกัด ได้แก่ 1) ควรปรับนโยบายและมีแนวทางในการพัฒนาที่ชัดเจนมากขึ้น และ 2) การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดีและมีการเผยแพร่เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนข้อเสนอแนะในภาพรวมสำหรับสถานศึกษา คือ 1) สถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัลมาช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้มากขึ้น และ 2) สถานศึกษาควรปรับกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะวิชาชีพที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน และความต้องการของชุมชนและสังคมมากขึ้น

4.2 ข้อเสนอแนะในภาพรวมสำหรับ สมศ. ในด้านการเขียนรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ได้แก่ 1) การปรับวิธีการเขียนข้อเสนอแนะในรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก 2) การตรวจสอบการสะกิดคำถูก-คำผิด และ 3) การปรับจำนวนหน้าของเล่มรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กควรอยู่ที่ประมาณ 20 หน้า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษาอุดมศึกษา ควรอยู่ที่ประมาณ 30 หน้า

อภิปรายผล

1. ผลการสังเคราะห์ผลการประเมินและความเห็นของผู้ประเมินที่ได้รับจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ของ สมศ.

1.1 ผลการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ชี้ให้เห็นว่า ศูนย์พัฒนาเด็กแม้ว่าผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่จะอยู่ในระดับดีไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ แต่กลับพบว่าผลการประเมินความโดดเด่นเฉพาะทาง (challenging standards) ส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ เช่นเดียวกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับการศึกษาปฐมวัย ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน แต่กลับพบว่าผลการดำเนินงานยังเหมือนกับศูนย์พัฒนาเด็กต่าง ๆ ที่ยังไม่สามารถแสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ในการพัฒนาศูนย์ให้มีความโดดเด่นเฉพาะทางได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ

คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับการศึกษาปฐมวัย ผลประเมินอยู่ในระดับดีมากทุกด้านซึ่งมีระดับคุณภาพสูงกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กที่ได้ระดับดีทุกด้าน อาจจะเพราะมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่า สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน แต่ผลการดำเนินงานที่สะท้อนความโดดเด่น เฉพาะทางยังอยู่ในระดับเป็นต้นแบบหรือมีความโดดเด่นระดับท้องถิ่น/ภูมิภาค (C1) เท่านั้น ส่วนสถานศึกษาอาชีวศึกษา ระดับคุณภาพของผลการประเมินด้านที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ของผู้สำเร็จการศึกษา และด้านที่ 2 ประสิทธิภาพการบริหาร จัดการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก แต่กลับพบว่า ผลการประเมินการดำเนินการเพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานความ โดดเด่นเฉพาะทางส่วนใหญ่อยู่ใน National Aspiration (C2) ซึ่งยังไม่ไปถึงระดับนานาชาติ ดังนั้น ต้นสังกัดและ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเร่งปรับนโยบายและริบดำเนินการเรื่องนี้โดยเร่งด่วน ส่วนสถานศึกษาอุดมศึกษาที่รับการ ประเมินจำนวน 3 แห่ง พบว่า มี 2 แห่งที่ได้ผลประเมินในระดับดี และดีมาก (ไม่มีระดับดีเยี่ยม) และมี 1 แห่งที่ผล การประเมินอยู่ในระดับปรับปรุงและพอใช้ สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนในการบริหารจัดการการศึกษา และระบบคุณภาพที่สถานศึกษานำมาใช้ แต่การที่ไม่มีผลประเมินในระดับดีเยี่ยมในทุกแห่ง สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า การจัดการศึกษายังไม่ตอบโจทย์ แม้ว่าจะมี 1 แห่งที่มีผลการจัดอันดับดีที่สุดในประเทศไทยก็ยังไม่ได้ในระดับดีเยี่ยม สาเหตุส่วนหนึ่งน่าจะมีจากการที่มหาวิทยาลัยเลือกใช้ระบบการบริหารคุณภาพอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ สมศ. กำหนด เช่น AUNQA TQA EdPEx เป็นต้น

1.2 ผลการสังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ประเมิน จะเห็นได้ว่า จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาของแต่ละประเภทสถานศึกษา (ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา และ สถานศึกษาอุดมศึกษา) มีความแตกต่างกัน สะท้อนว่าแต่ละระดับการศึกษามีบริบทที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น ผู้ประเมินคุณภาพภายนอกแต่ละคนจะเหมาะกับระดับการศึกษาที่ต่างกัน ประเด็นดังกล่าวทำให้พิจารณา ได้ว่า แต่ละประเภทของสถานศึกษาควรจะมีผู้ประเมินเฉพาะทาง ไม่ใช่ผู้ประเมินคนเดียวแต่ประเมินหลายประเภท สถานศึกษา

นอกจากนี้ ผลการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมทำให้ทราบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยกับการใช้คำว่า “ประเมิน เพื่อพัฒนา” เพราะสะท้อนเจตนารมณ์ที่ชัดเจนของระบบการประเมินโดย สมศ. และตอบสนองต่อแนวคิดเรื่อง PDCA ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ในประเด็นของการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ประโยชน์ จะเห็นได้ว่า การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์เป็นนโยบายระดับชาติที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องให้ความสำคัญ (สกอ., 2557; สมศ., 2556) เพราะผลการประเมินที่มีประโยชน์สะท้อนคุณภาพของการประเมิน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2547; สุบิน ยุระรัช, 2554ก) ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ที่ผ่านมาจะช่วยให้นำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่าง เป็นรูปธรรมมากขึ้นหากต้นสังกัดและสถานศึกษาสนใจและให้ความสำคัญ ดังที่ วิจิตร ศรีสอาน (2551) กล่าวว่าไว้ว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอก ควรส่งเสริมให้มีการนำผลประเมินคุณภาพไปใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุง คุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และผู้ประเมินก็ไม่ได้มีบทบาทแต่เพียงเป็นผู้ประเมินเท่านั้น แต่มีบทบาทในฐานะผู้ร่วม พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพ

2. ผลการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพของรายงานประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่

2.1 คุณภาพของรายงานการประเมิน เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินอภิมานหรือการประเมินซ้อนประเมิน หรือการประเมินซ้ำเพื่อให้ได้คำตอบของการประเมินคุณค่าเหล่านั้น เพราะหากการประเมินดีมีคุณภาพ สารสนเทศจากรายงานการประเมินคุณภาพจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2547; สุบิน ยะระรัช, 2554) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล คุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกในทุกระดับการศึกษาไม่ว่าจะเป็น ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษาอุดมศึกษา มีผลการประเมินคุณภาพของรายงานอยู่ในระดับ “ได้มาตรฐาน” เกือบทุกข้อและทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม หรือความถูกต้อง ตามแนวคิดของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (1994) และ Stufflebeam (2001) แสดงว่าผู้ประเมินเขียนรายงานได้ค่อนข้างดีพอสมควร สถานศึกษายอมรับได้ แต่อาจมีผิดพลาดเรื่องการพิมพ์ไปบ้าง และมีข้อโต้แย้งบ้างแต่ก็เป็นเรื่องปกติ เพราะมีส่วนน้อย นอกจากนี้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า หากจะส่งเสริมให้รายงานประเมินสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง รายงานการประเมินควรสะท้อนและตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติ เช่น ในเรื่องของการสร้างนวัตกรรม รายงานการประเมินคุณภาพควรสะท้อนนวัตกรรมของสถานศึกษาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในเชิงพาณิชย์ เชิงสาธารณะ และเชิงนโยบาย เป็นต้น

2.2 ในประเด็นเกี่ยวกับจำนวนหน้าของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ในทุกระดับการศึกษา มีความคิดเห็นว่าเป็นพอแล้ว แต่มีความแตกต่างในจำนวนหน้าที่คาดหวัง กล่าวคือ ศูนย์พัฒนาเด็ก จำนวนหน้าเฉลี่ยที่เหมาะสม คือ 18.77 หน้า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนหน้าเฉลี่ยที่เหมาะสม คือ 29.12 หน้า สถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวนหน้าเฉลี่ยที่เหมาะสม คือ 29.97 หน้า และสถานศึกษาอุดมศึกษา จำนวนหน้าเฉลี่ยที่เหมาะสม คือ 35.50 หน้า หากพิจารณาเป็นตัวเลขกลม ๆ ก็คือ ศูนย์พัฒนาเด็กจำนวน 20 หน้า ส่วนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา สถานศึกษาอุดมศึกษา จำนวน 30 หน้า ทั้งนี้ จากการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยเห็นด้วยที่จะจำกัดจำนวนหน้า เพราะบริบทการจัดการศึกษาต่างกัน ควรสนใจสาระสำคัญในเล่มรายงานการประเมินคุณภาพ มากกว่าที่จะสนใจเรื่องจำนวนหน้า ซึ่งผลดังกล่าวนำมาสู่การจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับ สมศ. ในการปรับปรุงคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ และการพัฒนาคุณภาพของผู้ประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ในภาพรวม คือ 1) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ควรเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรม 2) จำนวนหน้าของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็ก ควรอยู่ที่ประมาณ 20 หน้า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรอยู่ที่ประมาณ 30 หน้า สถานศึกษาอาชีวศึกษา ควรอยู่ที่ประมาณ 30 หน้า สถานศึกษาอุดมศึกษา ควรอยู่ที่ประมาณ 30 หน้า ทั้งนี้ อาจไม่จำเป็นต้องจำกัดจำนวนหน้า เพราะแต่ละสถานศึกษามีบริบทต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สมศ. ควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากการประเมินคุณภาพภายนอกให้ทันสมัย และสถานศึกษาได้นำไปกำหนดนโยบายการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์

1.2 สมศ. ควรพิจารณาปรับกระบวนการประเมินให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนการกำหนดกรอบ จำนวนหน้าของรายงานการประเมินให้มีความเหมาะสมโดยให้ความสำคัญกับสาระที่เขียน

1.3 สมศ. ควรนำเสนอตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดี (best/good practice) สำหรับสถานศึกษาที่มีการพัฒนาโดดเด่นเฉพาะทาง เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการเทียบเคียงให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ (สุบิน ยุระรัช, 2553)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพในประเด็นของการปรับปรุงกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน เช่น การศึกษาความเป็นไปได้ในการปรับปรุงระบบการประเมินคุณภาพภายนอกที่ประกอบด้วยตัวบ่งชี้แกนกลางและตัวบ่งชี้ที่สะท้อนบริบทของสถานศึกษา การศึกษาแนวทางการบูรณาการระหว่างกระบวนการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ประโยชน์ (Bazargan, 2007) การวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในให้มีความเข้มแข็ง (Kristensen, 2010) การใช้ผลประเมินประเมินคุณภาพภายนอกไปกำหนดนโยบายความเท่าเทียมกันทางการศึกษา (Martin, 2009) เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2551). บทบาทการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา (QA for the Development). **จุลสารประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา**, 6(4), หน้า 3-6.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). **ทฤษฎีการประเมิน** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). **วิธีวิทยาการทางการประเมิน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2556). **คุณภาพศิษย์: เป้าหมายการประเมิน**. กรุงเทพฯ: สมศ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2562ก). **กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.onesqa.or.th/upload/download/201905231449267.PDF> [2562, 1 สิงหาคม]

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2562ข). **ข้อกำหนดการจัดจ้าง
สังเคราะห์คุณภาพรายงานของศูนย์พัฒนาเด็ก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาอาชีวศึกษา.**
กรุงเทพฯ: สมศ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2562ค). **ข้อกำหนดการจัดจ้าง
(Term of Reference - TOR) สังเคราะห์คุณภาพรายงานของศูนย์พัฒนาเด็กสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
และสถานศึกษาอาชีวศึกษา.** กรุงเทพฯ: สมศ.
- สุบิน ยุระรัช. (2554ก). การนำผลประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์อย่างคลาดเคลื่อนในสถาบันอุดมศึกษา:
มุมมองเชิงทฤษฎีและข้อมูลเชิงประจักษ์. **วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,**
11(1), หน้า 132-140.
- สุบิน ยุระรัช. (2554ข). แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น. **วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 13(2),** หน้า 31-54.
- สุบิน ยุระรัช. (2553). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้ผลประเมินคุณภาพภายในและ
ภายนอกของสถาบันอุดมศึกษา. **วารสารสมาคมส่งเสริมการวิจัย, 1(1),** หน้า 63-71.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2538). ความรู้ขยายแดนด้านการประเมินผลการศึกษา. **วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 7(2),** หน้า 52-67.
- Bazargan, A. (2007). Problems of organising and reporting internal and external evaluation
in developing countries: The case of Iran. **Quality in Higher Education, 13(3),** pp. 207-214.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2007). **Designing and conducting mixed methods
research.** Thousand Oaks: Sage.
- Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. (1994). **The program evaluation
standards.** Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kristensen, B. (2010). Has external quality assurance actually improved quality in higher
education over the course of 20 years of the 'quality revolution'?. **Quality in
Higher Education, 16(2),** pp. 153-157.
- Martin, M. (2009). On the relationship of external quality assurance and equity: can the converge
on national policy agendas?. **Quality in Higher Education, 15(3),** pp. 251-262.
- Schwandt, T. A. & Hapern, E. S. (1988). **Linking auditing and metaevaluation:
Enhancing quality in applied research.** Beverly Hill, CA: SAGE.
- Scriven, M. (1991). **Evaluation thesaurus** (4th ed.). Newbury Park, CA: SAGE.
- Stufflebeam, D. L. (2001). The metaevaluation imperative. **American Journal of Evaluation,**
22(2), pp. 183-209.